

KATALIKAS.

Nedėlinis laikrasztis paszvenstas reikalams Lietuvių-Katalikų Amerikoje.

No 23

CHICAGO ILL. 8 d. Sėjo (June) 1899 m.

Metas I.

Nedėlinis kalendorius.

BIRŽELIS arba SEJAS 1899.

- 8 K. Medardo vyskupo
- 9 P. Sirdies Jezaus šventė.
- 10 S. Magretos Karal., Marinaus,
- 11 N. Barnabo Apasztalo,
- 12 P. Onufro išpažintojo, Juozuo.
- 13 U. Antano iš Padvos.
- 14 S. Bazilias vyskupo ir Kankintinio.

Isz Lietuvos.

Isz Virdurgirių Seinų pav. Suvalkų gub.

Jau dėku Dievui netekome savo baisaus judosžiaus-izdaviko, Vidgirių Kinaiczo. Kaip jau buvo kelis syk „Ukininke“ raszyta, tasai mūsų judoszius vienus savo kaimynus ir kaimynų pažįtamus skundė žandarams ir net pats padėdavo žandarams visai nekaltus žmonės kratyti, kitiems vogė arklus isz tvarto, ant kitų szejp visokius skundus davė; papratęs buvo jisai teipogi žmones ant kelio užpildinėti, plėszti juos ir pinigus atminėti.

Bet sztai dabar jau jam tas reikalas suvis nenusidavė. 15 dieną sausio mėnesio sziu metų Kinaitis nugirdęs savo tikrą brolių pavogė nuo jo 200 r. ir reversus per 2000 rublių. Jis brolius ir reversus paėmęs desztinką, žemskį ir da kelis vyrus atsivijo Kinaitį į Vidurgirius. Jo delmone atrado 200 rublių, bet reversų jau nebuvo, nės Kinaitis buvo juos jau suplėszęs. Už vagyštą pakliuvo Kinaitis į Seinų tyrinėtojaus (sliedovateliaus) rankas ir tapo suimtas. Bet nepoiligam jis radó savo sodziuje tris kvailius: Seniukevyczių, Radarskį ir Martinkų, kurie sudėjo po 1000 rublių parankos, kad Kinaitis paleistas isz kalėjimo nepabėgs nuo sudo. Ale Kinaitis į antrą dieną po paleidimui iszdumė į Ameriką, o anų trijų kvailių liko maskolių naguose po 1000 rublių.

Amerikos lietuviams neproszali bus primint, kad sergėtusi Kinaiczo ir pasigavę kur gerai pamokintų už jo szuniszkus darbus.

Ale grįztu prie tų kvailių, kurie pasiranczijo už tą niekszą. Ar tai ne paikysta, ne tamsumas tų dzukelių eiti už vagi, už iszdavyką, dėti už jį savo kruviną skatiką! Kad jie eitu ir dėti kaucijas už tuos, kurie patenka į maskolių nagus už lietuviszkus laikraszezius ir knygas, tai butu vyrų o dabar tik mulkia!

Reikia da pridėt, kad toki iszgamos, kaip Kinaitis, Marcinka, Marma ir visa ju eilė, kurie tik isz artymo skriaudos gyvena, tai tikri prieteliai mūsų žandarų ir policijos, vieni su kitais jie visai broliszkai gyvena. Na ar neiszku nors isz to, kad mus policija užsijima ne apgynimu, bet skriaudimu ir plėszimu gerų žmonių.

Isz Palangos.

Mūsų valdonas grafas Tyszkeviczius dideliai nezmonisz-

kai elgiasi su savo žmonėmis, kurie gyvena visai pajurėje ant jo žemių kaip CZINSZINIAI ukininkai. Mat žemė ta skaitosi pono ir ukinikai ant jos gyvena pagal suderėjimą su ponu ir moka ponui žinomą randą (czinszą) arba kartais atlieka ir kitokias ponui priiderystes. Daugumas jau nuo tėvų tėvų yra apsigyvenusių ant grafo žemės ir tą žemelę laiko per savo savastį. Ponas norėdamas daugiau naudos isz žemės iszversti spaudžia tuos ukininkus keldamas czinszą, pertai pasidaro bylos, kurios kartais tęsesi net per kelis metus ir daugiausiai pasibaigia visiszkų pralaimėjimu

silpnesniųjų, t. y. ukininkų, nės ir dubo jie nustoja ir visą savo turta ant bylos prakiszta. Reikia da pridėt, kad Kurlandijoje žemės ukininkai pagal ciecoriaus ukazą nėra gavę, bet tik liuosybę be žemės. Isz szalies žiurint tie czinsziniai ukininkai mažai kuo skiriasi nuo senovės baudziauninkų. Jie visi beveik lietuviai, kurie sėdi ant Tyszkeviczius žemės, o žemės tos tęsiasi pajureis į sziaurę net per 15 verstų. Akyvas daiktas, kad kaip tik baigiasi Tyszkeviczius žemės, tai tuoj prasideda Latvija.

Užsiminus apie Tyszkeviczius czinszinius ukininkus

pasakysiu dvejetą zodžių ir apie Kauno gub. czinszinius. Ir czionai jie nežinia dėlko tapo ukazo aplenkti. Teisybė, priesz ukazą jie nebuvo baudziauninkais tikrais, nės skaitėsi liusais tik mokėjo ponams už valdyamą žemės pasikirtą donę (czinszą) arba apdirbdavo ponui žinomą plotą žemės.

Toliaus po akazui dalis tų czinszinių buvo sulyginata su ukininkais ir gavo žemes, kitigi tik 1882 metuose apturėjo tiesą iszspirkti su valstijos pagelba nuo ponų žemes. Tokiu budu, pagal valdzios parodymus, 1896 metuose Kauno gub. 615 dvarų buvo tokių

czinszinių, 4405 szejminų arba 14,350 galvų, jie neva valdė 92,000 desentinių žemės. 1089 dubos 200 dvarų nebuvo susitaisę pagal 1882 met. įstatymus, o 2316 dubų (415 dvarų) buvo nusipirkę 54,944 desentinas už 3,408,000 rublių kuriuos apsiėmę buvo iszmokėt dalimis ponams ir valdziai (nuo jos buvo paskolinta 2,855,000 rubl.) Ale blogiems metams užėjus jie negali isztesėti iszsimokėt ir turi bristi tolyn į skolas.

Kad valdziai tikrai rupėtų žmonių labas, tai turėtų ateitį į pagelbą tiems žmonelėms. Ale veltui to laukti!

GENYS.

Isz Grizskabudžio, Suvalkų gub.

Jau treti metai kaip Grizskabudžio valsezionys per valcziaus susirinkimą, vienu balsu, padavė praszymą į patį carą, meldami lietuviszkos spaudos su lotyniszkomis litaromis ir, kad lietuviszka kalba drauge su maskoliszką butų iszguldinėjama lyvklose ant mums priti...

Atsakymą sulaukė, kad tikrai szį žiemą, juos Grizskabudžio valsezionų praszymas paliktas be jokios pasekmės t. y. atmetas. Stebėtinas daiktas, kodėl teip ilgai nedavė tokio menko atsakymo, dągi patsai caras? Per ką negalime nė norėti, kad jo tarnai skubintųsi atsakyti mums ant visokių paduodamų mus praszymų: juk žemė paspėja kelis kartus apsiristi aplink sau, pakol sulauksi kokį atsakymą ant praszymų nuo mus naczelninkelių arba abelnai nuo maskolių valdzios ezinovnikų. Nieko nekenktu vėlei duoti praszymus į patį carą su tokiais pat reikalavimais.

V.

Isz Kretingos.

Pririekus cerkvę pataisyti maskoliams atejo gudrus užmanymas į galvą — surinkti reikalingus pinigus tam dalykui nuo visų gyventojų tos apygardos. Neilgai mislijusi burliokiszka valdzia nuo rudens 1898 m. pradėjo imti 5 kapeikomis brangiaus už perleidimus (kortas, pasus) į Prusų pusę, o isz tų kapeikų laikui bebėgant pasidarys daili suma, kurios užteks tai cerkvei pataisyti.

Žmogus visai nežina dažnai ant ko eina tavo kruvinu prakaitu uždirtbi pinigai. Moka me mes didelius mokeszius, ale to kiti ne nenusimanome, kad mus pinigai eina ant mus paczių pragaiszties ir ant pakelimo maskolių su jų pravoslavija.

Isz Sziaulių pavieto.

Czionai valsezių suduose labai dažnai atsitinka pliekimai kaltininkų ryksztėmis. Teip valdzia paduoda apskaitymą, kad 1896 metuose ant 100 nusudytų net 29 gaudavo rykszezių, apskritai imant.

Nors maskolių įstatymai paveliija pas mus ryksztėmis piakti, pagal sudo paliepinimus, ale tokios koros tikt jau reiktų visai liautis. Tai gėda yra lietuviams! Ana Suvalkų gubernijoje tokių pliekimų suduose nepamatysi. Nėt paeziose Maskolijos gilumose jau recziaus plaka sudai žmonės, neg pas mus. Daeitas daiktas, kad ryksztės žmogaus nepataisys, bet tikt bereikalingai pažemįs. KARPIUS.

Isz Pilviszkių Marijampolės pav.

Aure Pilviszkių miestelyje atsitiko žmogžudystė: Vienas zydiszkas malametas (vaikų mokintojas) netikėtai kirviu sukapojo savo paczią, kuri tikt-ką, buvo po kudikiui ir da gulėjo lovoje. Sukapotoji zydelka pasimirė ant rytojaus. Tasai zydas, ant tų pėdų pakilus riksmui, iszsyk bėgo pasiskandyti į Szesupe, bet pasromis ir, kad lietuviszka kalba nubėgo ant gelezinkelį linkui. Į tą tarpą atėjo tavorinis trukis, zydas szoko tiesiog ant tiktai szį žiemą, juos...

stę galvos sumszinėjus...

KIETIS.

(Isz Ukininko).

Isz Vilniaus.

Dideli užraszai arba palikimas. Sausio mėn. miruse sis Vilniuje A. Norvaiszas, dvarponis, kurio turtai buvo verti į 100,500 rubl. užraszė ant naudos visuomenės.

Ir teip 10,000 rubl. Varszavos universitetui, kad isz palukų arba procento tos sumos taptų ikurtos dvistipendijos aukautojo vardo, 1 dėl mokintinio (studento) universitetui, antra dėl gimnazijos mokintinio, aukautojo artimiausių gimnaiczių, o neatsiradus jų dėl mokintinių Rymo katalikiszkos tikėjimo, paeinanczių isz Vilniaus arba Kauno valdybos (gub.)

10,000 rubl. dėl žemaiczių ir Vilniaus seminarijų, katrai po 5000 rubl. 5000 rubl. 5000 ant Vilniaus katalikiszkos katedros szv. Stanislovo. 2000 rubl. ant benediktingų bažnyczios Vilniuje, po vardu szv. Kotrinos. 1000 rub. ant Traszkunų Rymo katalikiszkos bažnyczios, Žemaiczių vyskuvysteje.

700 rubl. ant Svyranų Rymo katalikiszkos bažnyczios Vilniaus vyskupysteje.

Perstatymas.

18 d. sėjo bus paleisti lietuviszki vaikai ant vakacijų isz vietinės szvento Jurgio lietuviszkos moksloines, ant užbaigos minėtoje dienoje atgrajis puikią dramele. Prasidės ant 7 val. vakare.

Atsisveikinimas Jurgio Vaszingtono su savo motyna.

Nemirsztanczius garbės J. Vaszingtonas per savo rumtybe, nors su mezėniu bureliu kariumenes mokei kovodamas, pergalejęs prieszus, prisuokė Angliją pripažinti Suvienytoms Valstijoms sziaurines Amerikos neprigulmystės tiesas 1785 m. Paryziuje.

Kaipo tikras patrijotas netroszko, nejeszkojo tuszczios garbės, bet savo tėvynę iszgebėjęs sugrįžo prie savo milimojo amato, tai y. matematikos ir inžinierystės. Vienok toksai didvyris, padaręs tiek geró savo tėvynei negalėjo palikti tamsumoje, bet it ana auszros žvaigždė, turėjo rodyti keli į ant toliaus savo tautieczems. Pirmu valdės įvairius augsztus urėdus, paskui tapė aprinktas prezidentu, o ketveriems metams praslinkus vėl likosi vienbalsei iszrinktas 1793 m.

Augszcziaus nupiesztas paveikslas ir parodo, kaip Jurgis Vaszingtonas užimdamas teip augsztą vietą atsisveikino keliuose atsiklaupęs su savo motyna, kuri jį pagimdė, auklėjo ir užaugino ant tokie garsingo vyro, kurio, amžiams praslinkus, vardas terp visos pasaulės giminių bus garbinamas ir guodojamas.

Cze dėl mūsų lietuviszkų vaikelių yra geras paveizdas, Jurgis Vaszingtonas, nors ir teip augsztai iszsiikelęs neužmirsztu vienok savo matynelės, lygiu budu ir mes turime savo gymdytojus gerbti ir guoduoti, ar varguose esame ar laimėje.

